

TEKMOVANJE IZ ZNANJA PSIHOLOGIJE ZA SREDNJE ŠOLE

Tema: SOCIALNA PSIHOLOGIJA

ŠOLSKO TEKMOVANJE
9. januar 2025

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

Najprej na list za odgovore vpiši svoje podatke.

Po poli z vprašanji lahko poljubno pišeš; odgovori na njej se ne bodo upoštevali. Po končanem tekmovanju jo odneseš s seboj. **Vse svoje odgovore vpisuj na list za odgovore.**

Preden odgovoriš na vprašanja, pozorno preberi navodila in vprašanja. Če se zmotiš, prečrtaj napačni odgovor in označi, kateri odgovor je pravilen. Če ocenjevalec ne bo mogel razbrati, kateri odgovor je označen kot pravilen, za odgovor ne dobiš nobene točke.

Za pisalo lahko uporabljaš kemični svinčnik ali nalivno pero, drugih pisal in brisalca ni dovoljeno uporabiti.

Čas reševanja je 45 minut.

Veliko uspeha na tekmovanju!

Tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole
Šolsko tekmovanje, 9. januar 2025

Pri nalogah od 1 do 20 na listu za odgovore obkroži črko P, če je trditev pravilna, oziroma črko N, če je trditev napačna.

1.	V razvojni hierarhiji vrednot se kot zadnja kategorija razvijejo moralne vrednote.	P	N
2.	Na oblikovanje predsodkov vplivajo isti dejavniki kot na oblikovanje stališč.	P	N
3.	Na vrednote vplivajo različni dejavniki socializacije. Nekatere vrednote, npr. tiste, ki so povezane s čutnimi dobrinami in potrebami, pa so prirojene.	P	N
4.	Množični mediji na oblikovanje stališč pogosto vplivajo z oglaševanjem.	P	N
5.	Psihološke raziskave etničnih stereotipov so pokazale, da drugim narodom pripisujemo več negativnih lastnosti kot svojemu narodu.	P	N
6.	Kognitivna komponenta pozitivnega stališča o borilnih veščinah se kaže v dobrem poznavanju rezultatov dosežkov naših športnikov na olimpijskih igrah v karateju.	P	N
7.	V sodobnem svetu narašča odklonilni razisem.	P	N
8.	Če je med enakim številom kandidat in kandidatov na volilnih listah izvoljenih 90 odstotkov moških in 10 odstotkov žensk, to kaže na obstoj spolnih predsodkov med volivci.	P	N
9.	Raziskave spolnih stereotipov so pokazale, da lastnosti, ki so ocenjene kot socialno bolj zaželene, npr. inteligentnost ali neodvisnost, pogosteje pripisujemo moškemu spolu.	P	N
10.	Vsa stališča so pridobljena zgodaj v procesu socializacije, zato se kasneje v življenju zanje močno zavzemamo.	P	N
11.	Iz ene vrednote izhaja več različnih stališč.	P	N
12.	Allport (1954) razlikuje pet stopenj, v katerih se izražajo predsodki in stereotipi.	P	N
13.	V adolescenci so za večino ljudi najpomembnejše moralne vrednote in to predvsem družinska sreča, dom ter skrb za otroke.	P	N
14.	Večina predsodkov se oblikuje s sekundarno socializacijo.	P	N
15.	Bolj srečni in zadovoljni so ljudje, ki so usmerjeni k vrednotam samoizražanja, kot pa ljudje, ki so usmerjeni k vrednotam golega preživetja.	P	N
16.	Svetovna študija vrednot kaže, da Slovenci visoko cenimo moč in tradicijo, manj pa dosežke in ugodje.	P	N
17.	Uporabo komunikacijskega procesa za spreminjanje stališč imenujemo prepričevanje.	P	N
18.	Stališča so tista značilnost ljudi, ki je med najbolj odvisnimi od socialnih dejavnikov, nimajo pa pomembnega vpliva na socialno dogajanje.	P	N
19.	Privlačen komunikator bo pri zastopanju stališč ne glede na okoliščine vedno bolj prepričljiv in uspešnejši od neprivlačnega komunikatorja.	P	N
20.	O spečem učinku govorimo takrat, ko je vpliv vsebine sporočila v procesu prepričevanja največji takoj ob prejemu sporočila, nato pa se s časom zmanjša.	P	N

Pri nalogah 21 do 50 na listu za odgovore obkroži črko, ki označuje pravilni odgovor.

- 21. Dva moška se pogovarjata o sodnem sistemu v Sloveniji. Eden od njiju reče: "V Sloveniji bi morali uvesti smrtno kazen." Kaj lahko prepoznamo v njegovi izjavi?**
- A. Predsodek.
 - B. Stališče.
 - C. Stereotip.
 - D. Vrednoto.
- 22. Tihi prezir do drugačnosti je primer:**
- A. stališča.
 - B. odklonilnega rasizma.
 - C. stereotipiziranja.
 - D. socialne kategorizacije.
- 23. Katera od spodaj navedenih trditev izraža stališče posameznika do beguncev?**
- A. Slovenija mora v okviru svojih zmožnosti nastaniti prihajajoče begunce.
 - B. Begunci so večinoma nasilni, zato ne želim azilnega doma v bližini mojega doma.
 - C. Vsi begunci so v resnici bogati, saj imajo drage mobilne telefone in denar za pot.
 - D. Če bi oddajal prosto sobo, vanjo nikoli ne bi sprejel begunca, saj jim ni zaupati.
- 24. Miha in Marko se ne družita več z Rokom, ker sta izvedela, da je gej. Kakšen predsodek in katero stopnjo izražanja predsodka predstavlja primer?**
- A. Spolni predsodek; diskriminacijo.
 - B. Predsodek do marginalnih skupin; izogibanje.
 - C. Spolni predsodek; izogibanje.
 - D. Predsodek do marginalnih skupin; diskriminacijo.
- 25. Lord in sodelavci (1979) so proučevali stališča do smrtne kazni. Svoje udeležence, ki so smrtno kazen bodisi podpirali bodisi ji nasprotovali, so seznanili z rezultati dveh kakovostno izvedenih znanstvenih raziskav. Rezultati ene so podpirali hipotezo, da smrtna kazen zmanjšuje število hudih kaznivih dejanj, druga raziskava pa je to hipotezo ovrgla. Lorda in sodelavce je zanimalo, kako bodo udeleženci presojali eno in drugo raziskavo in ali se bodo njihova stališča zaradi novih informacij spremenila. Kakšne so bile ugotovitve Lorda in sodelavcev?**
- A. Udeleženci so obe raziskavi ocenili kot kakovostni in verodostojni, zato se je njihovo začetno stališče do smrtne kazni spremenilo.
 - B. Udeleženci so pri obeh raziskavah opazili številne pomanjkljivosti, zato se njihovo začetno stališče do smrtne kazni ni spremenilo.
 - C. Udeleženci so kot bolj kakovostno presodili raziskavo, ki se je ujemala z njihovim začetnim stališčem do smrtne kazni, zato se njihovo stališče ni spremenilo.
 - D. Udeleženci so kot bolj kakovostno presodili raziskavo, ki ni podpirala njihovega začetnega stališča do smrtne kazni, zato se je njihovo stališče spremenilo.

Tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole
Šolsko tekmovanje, 9. januar 2025

- 26. Če smo bili na atletskem tekmovanju manj uspešni od svojih vrstnikov, je glede na psihološke raziskave o pomenu stališč za ohranjanje dobrega mnenja o sebi najbolj verjetno, da:**
- A. bomo razvili pozitivno stališče do teka in bomo začeli več trenirati.
 - B. bomo razvili negativno stališče do teka in se bomo teku začeli izogibati.
 - C. bomo imeli nevtralno stališče do teka in bomo tekli le občasno.
 - D. bomo imeli včasih pozitivno in včasih negativno stališče do teka.
- 27. Kaj ni značilno za predsodke?**
- A. Predsodki vsebujejo samo močno čustveno komponento.
 - B. Slabši ekonomski položaj v družbi vpliva na povečevanje posameznikovih predsodkov.
 - C. Predsodki so večinoma zgodaj in avtomatično prevzeti.
 - D. Predsodke običajno težko spreminjamo in odpravljamo.
- 28. Kdo je avtor razvojne hierarhije vrednot, ki prikazuje spreminjanje vrednostne usmerjenosti skozi življenje?**
- A. Maslow.
 - B. LaPiere.
 - C. Miheljak.
 - D. Muek.
- 29. S časom se spreminjajo tudi vrednostni sistemi in zgodi se, da nekaj, kar so v preteklosti visoko cenili, danes v družbi izgublja veljavo. Ljudje so v takšnih okoliščinah negotovi, bolj ranljivi, in nimajo trdnih meril, po katerih bi presojali, kaj je dobro in prav in kaj slabo. Ta pojav imenujemo:**
- A. hierarhija vrednot.
 - B. kriza vrednot.
 - C. moralni razvoj.
 - D. nejasni cilji življenja.
- 30. "Nemci so varčni, Švicarji natančni, Italijani glasni." Takšne poenostavljene in posplošene sodbe imenujemo:**
- A. predsodki.
 - B. stereotipi.
 - C. stališča.
 - D. halo učinek.
- 31. Metka pove: "Na spletu sem prebrala, da je vožnja z električnim skirojem nevarna za glavo, saj si jo lahko poškodujemo. Menim, da je zaradi varnosti potrebno nositi čelado, zato si vedno, kadar se grem vozit z električnim skirojem, nadenem čelado." Kateri komponenti stališč se kažeta v njeni izjavi?**
- A. Čustvena in vedenjska.
 - B. Vrednostna in vedenjska.
 - C. Kognitivna in dinamična.
 - D. Kognitivna in čustvena.

Tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole
Šolsko tekmovanje, 9. januar 2025

32. Pri predsodkih naše presoje realnosti vodijo:

- A. informacije.
- B. izkušnje.
- C. močna čustva.
- D. objektivne vrednostne ocene.

33. Katera izjava ponazarja čustveno komponento pozitivnega stališča do filmskega žanra romantične komedije?

- A. "Ogledala si bom najnovejšo romantično komedijo, takoj ko jo bodo predvajali v kinodvorani."
- B. "Poznam režiserje in igralce, ki se v žanru romantične komedije še posebej odlikujejo."
- C. "Redno spremljam novice o romantičnih komedijah, ki bodo posnete v tem letu."
- D. "Romantične komedije so moj najljubši filmski žanr, zabavajo me in sprostitjo."

34. Katera trditev o vrednotah ne velja?

- A. Iz ene vrednote izhaja več različnih stališč.
- B. Vrednote sodijo k motivaciji privlačnosti.
- C. Vse družbe v ospredje postavljajo iste vrednote.
- D. Vrednote za posameznika predstavljajo nekaj pozitivnega, zaželenega.

35. Običajno so predsodki:

- A. pozitivni.
- B. nevtralni.
- C. negativni.
- D. nejasni.

36. Petra in Jasna sta izjemni baletni plesalki z različnimi vrednotami. Petra pleše predvsem zato, da bi zaslovela in postala primabalerina v državni operi, Jasna pa zaradi tega, ker verjame, da je balet umetniška zvrst, ki celovito združuje lepoto glasbe in giba. Katere vrednote prevladujejo pri dekletih?

- A. Pri Petri hedonske in pri Jasni vrednote izpolnjenosti.
- B. Pri Petri potenčne in pri Jasni vrednote izpolnjenosti.
- C. Pri Petri potenčne in pri Jasni moralne vrednote.
- D. Pri Petri moralne in pri Jasni potenčne vrednote.

37. Poenostavljene in posplošene, običajno pozitivne sodbe o lastnem narodu imenujemo:

- A. etični stereotip.
- B. heterostereotip.
- C. avtostereotip.
- D. pozitivni predsodek.

Tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole
Šolsko tekmovanje, 9. januar 2025

- 38. Najnižje razvrščena stopnja izražanja predsodkov je:**
- A. izogibanje.
 - B. nasilje.
 - C. ogovarjanje.
 - D. diskriminacija.
- 39. Katere vrednote ne spadajo med vrednote dolžnosti in odgovornosti?**
- A. Pravica.
 - B. Radodarnost.
 - C. Strpnost.
 - D. Modrost.
- 40. Učiteljica Maja pri pouku zgodovine razlaga učencem, da so Judje dobri trgovci, bankirji in podporniki kulture. Takšna posplošena pojmovanja imenujemo:**
- A. rasni predsodki.
 - B. etnični predsodki.
 - C. etnični stereotipi.
 - D. rasni stereotipi.
- 41. Ob ovirah pri doseganju svojih ciljev ali zadovoljevanju potreb ljudje pogosto doživljamo jezo ali nezadovoljstvo. Namesto da bi ta negativna čustva usmerili proti pravemu vzroku (ki je pogosto težko dosegljiv ali preveč kompleksen), jih s pomočjo predsodkov premestimo na pripadnike manjšinskih skupin. Te uporabimo kot grešne kozle, ki naj nosijo krivdo za naše neuspehe in nezadovoljstvo. Katera teorija o izvoru predsodkov je opisana?**
- A. Predsodki imajo izvor v procesu primarne socializacije.
 - B. Povod za oblikovanje predsodkov je frustracija.
 - C. Predsodki imajo pogosto ekonomske vzroke.
 - D. Porast predsodkov je odvisen od političnih razmer.
- 42. Katera trditev o stališčih ne drži?**
- A. Lažje si zapomnimo informacije in dogodke, ki potrjujejo naša stališča.
 - B. Posameznikovo vedenje lahko zanesljivo napovedujemo na podlagi poznavanja njegovih stališč.
 - C. Na informacije, ki se ne skladajo z našimi stališči, smo manj pozorni.
 - D. Pozitivna stališča do znanja in učenja povečujejo učinkovitost učenja.
- 43. Marko pravi, da kot avtobusni prevoznik ne bi nikoli zaposlil ženske voznice, Janez pa ga podpre z izjavo, da se sam nikoli ne bi usedel na avtobus, katerega bi vozila ženska. Katera stopnja izražanja predsodkov je razvidna pri Marku in katera pri Janezu?**
- A. Pri Marku diskriminacija in pri Janezu izogibanje.
 - B. Pri Marku izogibanje in pri Janezu diskriminacija.
 - C. Pri Marku izogibanje in pri Janezu ogovarjanje.
 - D. Pri Marku ogovarjanje in pri Janezu diskriminacija.

Tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole
Šolsko tekmovanje, 9. januar 2025

- 44. Emocionalni vpliv govora po Aristotelu zajema:**
- A. logos.
 - B. patos.
 - C. etos.
 - D. eros.
- 45. Dva temeljna načina za doseganje ali povečanje verodostojnosti komunikatorja sta:**
- A. strokovnost in zanesljivost komunikatorja.
 - B. strokovnost in spol komunikatorja.
 - C. strokovnost in starost komunikatorja.
 - D. strokovnost in prepričljivost komunikatorja.
- 46. Pregovor »V odsotnosti je ljubezen močnejša« je zanimiv primer iz vsakdanjega življenja, ki ga pojasnjuje teorija o pristranski spominski izbiri. Ta teorija trdi, da:**
- A. da se naša stališča sčasoma vedno bolj polarizirajo.
 - B. z leti peša spomin in stališča postopoma bledijo.
 - C. so stališča kot ljubezen, niso večna in moramo biti na to pripravljeni.
 - D. se z leti narašča pozitivnost stališča do nekega pojava.
- 47. Vpliv prepričevanja na spreminjanje stališč lahko pojasnimo s teorijo:**
- A. centralne smeri, ki pojasnjuje, da so ljudje pravzaprav neracionalna bitja.
 - B. periferne smeri, ki opisuje nereflektirano spreminjanje stališča, kar je pogost pojav.
 - C. lokalne smeri, ki pojasnjuje vplive neposredne komunikacije "iz oči v oči".
 - D. socialne smeri, ki poudarja, da "nihče med nami ni otok".
- 48. V katerih okoliščinah bo pri preizkusih znanja in sposobnosti učinek stereotipne grožnje največji in bo posameznik, ki pripada negativno stereotipno prikazani skupini, dosegel slabši rezultat, kot ga je v resnici sposoben?**
- A. Ženska, področje psihologije.
 - B. Moški, področje arhitekture.
 - C. Ženska, področje matematike.
 - D. Moški, področje matematike.
- 49. Kdaj je vpliv komunikatorja na oblikovanje stališč največji?**
- A. Ko nam je komunikator simpatičen, a se nam ne zdi pošten.
 - B. Ko smo za problem, o katerem govori komunikator, močno zainteresirani.
 - C. Ko komunikatorja ocenimo kot strokovnjaka, ki nam podaja dejstva.
 - D. Ko komunikator, do katerega imamo negativen odnos, zelo jasno izraža svoje namere.
- 50. Na pripravljenost za sprejemanje stališč komunikatorja vplivajo tudi osebnostne značilnosti prejemnikov. Najbolj vpliva:**
- A. agresivnost.
 - B. samospoštovanje.
 - C. ekstravertnost.
 - D. spol.